

Asia: VN/12368/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan yleiset kommentit esitysluonnoksesta

Esitetty laki on kaikkineen kohtuuton vapauden ja itsemääräämisoikeuden rajoitus vangeille. Kustannuksia ja käytännön järjestelyjen vaikeutta korostetaan joka kohdassa. Täyskielto polkee vankien oikeuksia ja syynä näyttää olevan, ettei toimintatapoja ja tiloja nähdä tarpeelliseksi päivittää nykyajan vaatimusten mukaisiksi. Asiallisten olosuhteiden järjestäminen vangeille on kustannus, mutta siihen oikeusvaltion on pyrittävä.

Tupakoinnin kieltäminen suljetuissa vankiloissa muodostaa tosiasiallisesti kaksoisrangaistuksen niille vangeille, jotka ovat tupakasta riippuvaisia. Ongelmaa pahentaa se, että kielto koskee takautuvasti jo vangittuja vankeja suljetuissa vankiloissa. Näin ollen kieltä ei tulisi saattaa voimaan niiden vankien osalta, joiden tuomio on langetettu ennen lakimuutoksen voimaantuloa.

Vankeuslain pykälä 3 velvoittaa vankilan olojen järjestettävän niin pitkälle kuin mahdollista vastaamaan yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja. Tämän johdosta tupakointia ei tule rajoittaa vangeilta ulkotiloissa tai erillissä tupakointitiloissa. Näissä tiloissa ei synny kiellon perusteena esitettyjä haittoja sivullisille. Sen mahdollisuus, että vanki, ilman täyskieltoa, rikkoo vankeuslakia polttamalla kielletyllä alueella, ei voi olla peruste tupakoinnin kieltämiselle niillä alueilla, joissa tupakointi on sallittua. Itsemääräämisoikeutta rajoittavien kieltojen tulee olla vain niin laajoja, kuin on välttämätöntä.

Tupakointikieltoa ei varsinkaan tule ulottaa koskemaan henkilökuntaa tai vankiloissa vierailevia henkilöitä, sillä heidän itsemääräämisoikeuden rajoittamiselle ei ole minkäänlaista perustetta.

Lakimuutoksen tavoitteiden saavuttamiseksi ilman tupakoinnin kieltämisen muodostamaa kaksoisrangaistusta, tulisi vangeille sallia mahdollisuus luopua tupakasta siirtymällä vähemmän haitallisiin nikotiinin käyttömuotoihin, kuten nikotiinihöyrystimeen (ns. "sähkösavuke"). Nikotiinihöyrystin on osoittautunut tutkitusti tehokkaaksi tavaksi luopua tai vähentää tupakointia, ja sen sivullisille ja käyttäjälleen aiheuttamat terveyshaitat ovat merkittävästi tupakointia pienemmät. Asian nykytila ylläpitää vältettävissä olevia terveyseroja vankien ja muun väestön välillä.

Lausunnonantajan kommentit keskeisistä ehdotuksista ja niiden vaikutuksista

Hyvää ehdotuksessa on panostukset tupakoinnin lopettamisen tukemiseen sekä savuttoman ympäristön järjestämiseen tupakoimattomille. Näitä asioita kannattaa edistää joka tapauksessa.

Vaihtoehtojen vertailussa käytännön järjestelyjen vaikeutta korostetaan kaikissa osakohdissa liian paljon ja vankien vapautta valita ei pidetä tärkeänä. "Vankien oikeutta mielekkääseen sellin ulkopuoliseen toimintaan voidaan pitää tärkeämpänä tavoitteena kuin tupakoinnin mahdollistamista", tässä asetetaan hyvin räikeästi vastakkain asiat, aivan kuin tupakointijärjestelyjen takia kaikki muu toiminta estyisi. Salatupakointi nähdään perusteena täyskiellolle. Väistämättä tulee vaikutelma, että vaihtoehto 5.1.2. ei ole mieluinen esityksen kirjoittajille, joten sinne on kirjoitettu kaikki kuviteltavissa olevat ongelmat perusteeksi. Yöaikainen tupakointi voitaneen kieltää ilman suurempaa meteliä.

Lausunnonantajan kommentit ehdotetuista pykäläluonnoksista.

6 a §:sta tulisi jättää pois kohta "ja sähkösavukkeita", koska ilman sitä lakiehdotuksen keskeinen tavoite terveyshaittojen ehkäisyssä voidaan paremmin saavuttaa, kun vangeille sallitaan mahdollisuus lopettaa tupakointi tehokkaasti siirtymällä nikotiinin vähemmän haitalliseen käyttömuotoon, ja jonka terveyshaitat rajoittuvat vain sen käyttäjään.

Lausunnonantajan kommentit esityksen perustuslainmukaisuudesta.

Erityisesti PVL:n lausunnon kohta "Näin ollen esitetyllä tupakointikiellolla ei puututa itsemääräämisoikeuden ydinalueeseen. Osittaisetkin tupakointirajoitukset merkitsevät lähes yhtä laajaa puuttumista tupakoivan vangin itsemääräämisoikeuteen."

Tupakoinnin osittaiset rajoitukset eivät lainkaan ole "melkein sama asia" kuin tupakoinnin täyskielto. Jälkimmäisessä vanki pakotetaan luopumaan tupakoinnista, ja kärsimään vieroitusoireista, ensimmäisessä ei.

Liberaalipuolue – Vapaus valita r.p.